

Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma amaçları ışığında Türkiye Cumhuriyeti kadının güçlenmesi eylem planı 2018-2023
Women's empowerment action plan of the Republic of Turkey in the light of the United Nations sustainable development goals 2018-2023

Gönderim Tarihi / Received: 30.08.2023

Sercan EDİNSEL¹

Kabul Tarihi / Accepted: 26.09.2023

Doi: [10.31795/baunsobed.1352805](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1352805)

ÖZ: Bugünün küresel kuruluşları, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir geleceğin oluşturulması kapsamında elindeki insan kaynakları gücünü düzenlemek için çabalamaktadır. Bu düzenleme açısından toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanarak kadınların işgücüne aktif olarak katılımı büyük önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), öncü bir örnek olarak, mevcut ve gelecekteki sorunların çözümüne katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. BM'nin bu çabalarındaki temel referansı, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) olarak adlandırılan geniş çerçevedir. Bu çerçevenin 5'inci maddesi ise "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"dir. Türkiye'de 2015 yılında BM'in öncülük ettiği bu adımı resmi olarak benimsemiştir. Bu taahhüdüne istinaden Kadının Güçlenmesi Eylem Planı'nı (2018-2023) devreye sokmuştur. Çalışmanın amacı Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (BM SKA) kapsamında oluşturulan kodların 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planında geçen faaliyetler ile ilişkisini tespit etmektir. Bu kapsamda olgubilim araştırması ile içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planında geçen beş temel başlık eğitim, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım, sağlık ve medyadır. Çalışmada kullanılan kodlar nitelikli eğitim, cinsiyet eşitliği, eşitsizliklerin azaltılması, insana yakışır iş, güçlü kurumlar, ekonomik büyüme, sürdürülebilir şehir-topluluk, barış ve adalet olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda nitelikli eğitim, cinsiyet eşitliği ve eşitsizlikleri azaltma, güçlü kurumlar ve adalet kodlarının 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planında geçen faaliyetler ile ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonucunda bu alanda yapılması gerekenler konusunda devlet, kurum ve işletmelere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşgücü eşitliği, Toplumsal cinsiyet eşitliği, Sürdürülebilirlik, Türkiye Cumhuriyeti, Stratejik insan kaynakları yönetimi

ABSTRACT: Today's global organizations are striving to organize their human resources in order to create a sustainable and inclusive future. Ensuring gender equality and the active participation of women in the workforce is of great importance in this arrangement. The United Nations (UN), as a leading example, aims to contribute to solving current and future problems. The UN's main reference in these efforts is the broad framework called the 2030 Sustainable Development Goals (SDG). Article 5 of this framework is "Gender Equality". In 2015, Turkey officially adopted this step pioneered by the UN. Based on this commitment, the Women's Empowerment Action Plan (2018-2023) was put into effect. The aim of the study is to determine the relationship between the codes created within the scope of the United Nations Sustainable Development Goals (UN SDG) and the activities in the 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan. In this context, phenomenology research and content analysis method were applied. The five main topics in the 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan are education, economy, and participation in decision-making mechanisms, health and media. The codes used in the study were determined as qualified education, gender equality, reducing inequalities, decent work, strong institutions, economic growth, sustainable city-community, peace and justice. As a result of the study, it was determined that the codes of qualified education, gender equality and reducing inequalities, strong institutions and justice are related to the activities in the 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan. In addition, as a result of the study, recommendations were made to the government, institutions and businesses on what needs to be done in this field.

Keywords: Labor equality, Gender equality, Sustainability, Republic of Turkey, Strategic human resources management

¹Dr, OSTİM Teknik Üniversitesi Misafir Öğretim Üyesi/İşletme/İİBF, sedinsel@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2831-7504>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

Today's global organizations are striving to organize their human resources to create a sustainable and inclusive future. Ensuring gender equality and the active participation of women in the workforce are of great importance in this arrangement. The UN, as a leading example, aims to contribute to solving current and future problems. The UN's main reference in these efforts is the broad framework called the 2030 SDG. The SDG represent a call for social, economic, and environmental transformation. In this context, gender equality and women's empowerment are not only a moral responsibility, but also a fundamental element of sustainable development. However, gender inequality remains a major challenge around the world. Women and girls are disadvantaged in many areas, from education and health to employment and political participation. Efforts to combat gender inequality and to enable women to realize their full potential are recognized as both helping to build a just society and as cornerstones of sustainable development. In this context, the United Nations 2030 SDG are of great importance. Article 5 of this framework is "Gender Equality". In 2015, Turkey officially adopted this step pioneered by the UN. Based on this commitment, the 'Women's Empowerment Action Plan (2018-2023)' was put into effect. An initiative called "Women's Empowerment Action Plan" emphasizes Turkey's commitment to gender equality and women's empowerment. The 'Women's Empowerment Strategy Document and Action Plan (2018-2023)', prepared under the coordination of the General Directorate on the Status of Women of the Ministry of Family and Social Policies, with the contributions of public institutions, local governments, universities, civil society organizations, professional organizations, the private sector, and other relevant organizations, includes efforts to empower women. This document presents a roadmap covering 2018-2023, focusing on five main policy areas: education, health, economy, participation in decision-making mechanisms and media. Within these areas, the current situation, main objectives, targets, strategies, and activities are specified. The document includes 5 main goals, 21 targets, 21 strategies, and 126 activities.

Methodology

The study aims to determine the relationship between the codes created within the scope of the UN SDG and the activities in the 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan. In this context, phenomenology research and content analysis methods were applied. The content analysis method was preferred in the research. Content analysis can be defined as a method that aims to transform qualitative data into meaningful concepts and relationships by examining communication materials (Öğülmüş, 2019). This method aims to reveal the relationship between the codes identified and the activities in the Women's Empowerment Action Plan 2018-2023. In this context, the research is based on the goals addressed within the framework of the UN SDG. The 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan includes education, economy, and participation in decision-making mechanisms, health, and media. The codes used in the study were determined as qualified education, gender equality, reducing inequalities, decent work, strong institutions, economic growth, sustainable city-community, peace, and justice.

Findings and discussions

As a result of the study, it was determined that the codes of qualified education, gender equality and reducing inequalities, strong institutions, and justice are related to the activities in the 2018-2023 Women's Empowerment Action Plan. In addition, as a result of the study, suggestions were made to the government, institutions, and businesses on what needs to be done in this field. It is seen that the qualified education code is related to education, economy, decision-making, and media. It is also noteworthy that the only code associated with the media is education. In this context, all women must have equal and qualified education conditions. In this way, all women will increase their contribution to the economy, and thanks to the qualified education they receive, their participation in decision-making mechanisms in all areas, whether in the private or public sector, will bring a rich diversity to decision-making mechanisms with their perspectives and priorities, supporting more inclusive and holistic solutions, ensuring sustainable development, supporting social transformation by contributing to the change of gender norms and women's empowerment, leading women will inspire young girls and girls and encourage them on this path. It is considered that it would be appropriate to show the necessary importance for the women of our country to have access to quality education, to send our girls who do

not go to school or are not sent to school due to family pressure and economic reasons to education with state incentives, to ensure that our girls, especially those who are forced to marry after high school, continue their higher education and also to increase the quality of educational institutions. The use of religious texts to combat gender inequality in religious platforms such as Quran courses, and sermons may also be a solution. In particular, it is thought that it would be beneficial for the state to inform families and increase the level of awareness of society on this issue by preparing educational and informative programs on this issue with the media, which is one of the biggest powers of the state. The codes for reducing gender inequality and ensuring gender equality are related to education, economy, decision-making, and health. In this regard, supporting women in terms of job security, wage inequality, and social rights, increasing their economic independence and encouraging them to start their businesses (grant money), establishing written procedures and policies for better representation of women in businesses and government institutions and setting quotas for representation, to increase the representation of women in parliament, it is considered that increasing the number of female deputies or introducing certain quotas for parties' lists of female parliamentary candidates, respecting sexual health rights, preventing gender-based violence and eliminating differences in access to health services by ensuring that health services are not designed based on gender norms would be an appropriate way. One of the codes, strong institutions, is related to education, economy, and health. In this respect, it is considered that embedding a gender equality perspective in society and emphasizing the use of gender-sensitive educational materials, providing equal and fair educational opportunities, supporting businesses and institutions in combating gender inequality, developing cultures, activities, and policies to prevent wage inequality and gender discrimination in the workplace, enabling them to lead a healthy life and fully utilize their potential together with the issue of sexual and reproductive health in the field of health is an appropriate course of action in this context. Within the scope of preventing violence against women, it is considered that it would be appropriate to introduce deterrent and preventive penalties, to create job opportunities for women who want to work, to help women who are excluded from the labor force for certain reasons or who have limited access to job opportunities, to increase compulsory education to associate degree level, to revisit laws and procedures on gender equality in a clearer, comprehensive and inclusive manner, to take necessary measures to bring women with children, disabled etc. into the labor force.

Giriş

Günümüzün küresel organizasyonları, dünya genelinde sürdürülebilir ve kapsayıcı bir geleceğin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bu hedef doğrultusunda önde gelen bir örnek olan BM, çeşitli faaliyetler ile mevcut ve gelecekteki sorunlara çözüm bulmayı ya da azaltmayı amaçlamaktadır. BM'nin bu amaçları, 2030 SKA olarak adlandırılan kapsamlı bir çerçevede yer almaktadır. SKA, toplumsal, ekonomik ve çevresel alanlarda dönüşüm gerektiren bir çağrıyla yansıtılmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi, sadece ahlaki bir sorumluluk olmanın ötesinde, sürdürülebilir kalkınmanın temel bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Cinsiyet eşitsizliği, dünya genelinde hala önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar ve kız çocukları, eğitimden sağlığa, istihdamdan siyasi katılıma kadar birçok alanda dezavantajlı konumdadır. Cinsiyet eşitsizliği ile mücadele ve kadınların potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarını sağlama çabaları hem adil bir toplumun oluşumu hem de sürdürülebilir kalkınmanın temel unsuru olarak kabul edilmektedir. İşte bu noktada, BM'nin 2030 SKA devreye girmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, bu evrensel amaçları benimseyen ve bu amaçları ulusal düzeyde hayata geçiren ülkelerden biridir. 2018-2023 yıllarını kapsayan "Kadının Güçlenmesi Eylem Planı", Türkiye'nin cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlenmesine olan bağlılığının bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Bu planın amaçları, yalnızca kadınların yaşam kalitesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yapıyı daha adil ve eşitlikçi bir şekilde dönüştürmeyi hedeflemektedir.

Bu çalışma, içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, iletişim materyallerini inceleyerek nitel veriyi nicel veriye ve verileri açıklayıcı kavramlara ve ilişkilere dönüştürmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Öğülmüş, 2019). Bu yöntemle, belirlenen kodların 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planı'ndaki faaliyetlerle ilişkisinin ortaya koyulması hedeflemektedir. Çalışmanın kod sistemi, BM SKA çerçevesinde ele alınan amaçlar üzerine kurulmuştur. Çalışmada cinsiyet eşitliği, işgücünde cinsiyet eşitliği, sürdürülebilirlik, BM SKA, Türkiye'de cinsiyet eşitliği kavramlarına değinilmiş ve bu kapsamda yapılan uygulamaya yer verilmiştir.

Literatür taraması

Cinsiyet eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği, modern toplumların temel taşlarından biridir ve cinsiyet temelli ayrımcılığın ve eşitsizliğin üstesinden gelmeyi amaçlamaktadır. Bu kavram, kadınlar ve erkekler arasında var olan sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıkları nötralize ederek, bireylerin cinsiyetlerinden kaynaklanan sınırlamalardan bağımsız bir şekilde potansiyellerini gerçekleştirmelerini sağlamayı hedeflemektedir (Klein, Kramarae ve Richardson, 2007). Bu kavram, bireylerin haklarını ve özgürlüklerini savunmanın ötesinde, toplumsal yapıları daha adil ve sürdürülebilir bir şekilde değiştirmek için önemli bir araç olarak hizmet etmektedir (Akin, 2007).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, birçok açıdan büyük öneme sahiptir. Öncelikle, adil bir toplum inşa etmek ve insan haklarına saygı göstermek için gereklidir. Kadınlar ve erkekler, cinsiyetleri nedeniyle ayrımcılığa uğramadan, eşit şartlarda yaşama hakkına sahip olmalıdır (Demirel, 2007). Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanması için de hayati bir unsurdur (Dünya Ekonomik Forumu, 2017). Kadınların eğitim ve istihdam gibi alanlarda eşit fırsatlara sahip olmaları, ekonomik büyümeyi desteklemekte ve toplumun genel refahını artırmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, yaratıcılığı ve inovasyonu teşvik etmektedir. Farklı bakış açıları ve deneyimler, yeni fikirlerin ortaya çıkmasını ve daha etkili çözümlerin bulunmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda sağlık ve eğitim alanlarına da olumlu etkileri bulunmaktadır. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi ve eğitimi, toplumun genel sağlığı ve refahı için kritik bir role sahiptir (Bal, 2014). Toplumsal cinsiyet eşitliği, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Kadınların liderlik rollerinde daha fazla yer alması, toplumsal barışı ve güvenliği artırabilmektedir. Ayrıca, cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede de etkili bir araçtır. Kadınların güçlenmesi, cinsiyete dayalı şiddeti azaltabilmekte ve toplumun bu tür olumsuz davranışları tolere etmeyen bir yapıya kavuşmasını sağlayabilmektedir (Balkır, 2012: 71).

İşgücünde cinsiyet eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği, işgücü alanında önemli bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde, kadınlar ve erkekler arasındaki istihdam fırsatları, ücret eşitsizliği (Durmaz, 2016) ve kariyer ilerlemesi gibi konularda hala ciddi eşitsizlikler bulunmaktadır. Cinsiyet eşitliğinin iş dünyasına dâhil edilmesi, ekonomik büyümeye pozitif katkı sağlamakla birlikte adil bir toplumun temellerini atmada kritik bir rol oynamaktadır.

Kadınların işgücüne daha aktif katılımını sağlamak, ekonomik kalkınmanın hızlanmasını desteklemektedir. Kadınların yetenekleri ve potansiyelleri, işgücü piyasasında daha fazla yer alarak daha geniş bir yelpazede kullanılabilirlerdir. Bununla birlikte, kadınların istihdam edilmesi, aile gelirini artırarak yoksulluğun azaltılmasına da katkı sağlamaktadır. Kadınların istihdam oranlarının artması hem bireysel hem de toplumsal refahın yükselmesine yardımcı olmaktadır (Karabıyık, 2012: 255). Ücret eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitliğinin işgücünde sağlanmasının önündeki önemli engellerden biridir. Kadınlar, genellikle aynı işi yapan erkeklerle kıyasla daha düşük ücretler almaktadırlar (Davidson ve Burke, 2011). Bu eşitsizlik hem bireysel hem de aile ekonomilerini olumsuz etkileyerek kadınların finansal bağımsızlığını zayıflatmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlandığında, iş yerlerinde ücretler cinsiyete göre değil, işin niteliği ve bireyin yetenekleri doğrultusunda belirlenmekte, bu da daha adil ve sürdürülebilir bir ekonomik yapı oluşturmaktadır (Yılmaz ve Zoğal, 2015: 18). Kariyer ilerlemesi konusunda da toplumsal cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır (Durgun ve Gök, 2017: 21). Erkekler genellikle daha üst düzey yönetim pozisyonlarında yer alırken, kadınlar daha alt seviyelerde ve daha az etkili rollerde bulunmaktadır. Kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmesi, daha çeşitli ve kapsayıcı iş ortamlarının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Kadınların iş dünyasındaki liderlikleri, farklı bakış açılarını temsil etmeleri ve daha etkili kararlar alınmasını sağlamaları açısından da büyük bir öneme sahiptir (Floro ve Meurs, 2009: 4).

BM sürdürülebilir kalkınma amaçları

Sürdürülebilirlik, mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları ve çevresel sistemleri kullanırken, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulunduran bir yaklaşımı ifade etmektedir. Sürdürülebilirlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanları, birbirleriyle örtüşen ve iç içe geçen iki önemli konudur. Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlardan oluşmakta ve bu üç boyutun birbiriyle bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır (Gedik, 2023). Ekonomik boyut, sınırlı kaynakların verimli kullanımına vurgu yaparken, sosyal boyut insan merkezlidir ve toplumlararası eşitsizliği azaltmayı, yoksulluğu hafifletmeyi, kültürel çeşitliliği korumayı hedeflemektedir. Çevresel boyut ise biyolojik ve fiziksel sistemleri içeren ekosistemlerin dengede olmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda biyolojik çeşitliliğin korunması kritik bir önem taşırken, çevre kirliliğinin etkilerini azaltarak gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak ayrıca önem taşımaktadır (Gürlük, 2010).

SKA, tüm dünya genelinde ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç temel boyutta sürdürülebilirlik olgusunun tam olarak uygulanabilmesi için 25 Eylül 2015 tarihinde BM Genel Kurulu'nda kabul edilmektedir (Birleşmiş Milletler, 2023). SKA, tüm dünyada 2030 yılına kadar sürdürülebilir kalkınmanın temellerini oluşturmayı amaçlayan ve Tablo 1'de gösterilen 17 ana amacı kapsamaktadır.

Tablo 1: BM sürdürülebilir kalkınma amaçları

Madde	İsmi	Açıklama
1	Yoksulluğa Son	Yoksulluğu tüm dünyada sona erdirmeyi amaçlamaktadır. İnsanların temel ihtiyaçlarına erişimini sağlayarak yaşam standartlarını yükseltmeyi hedeflemektedir.
2	Açlığa Son	Açlık ve yetersiz beslenmeyi sona erdirmeyi amaçlamaktadır. Herkesin sağlıklı ve yeterli beslenmeye erişimini sağlamayı hedeflemektedir.
3	Sağlıklı Bireyler	Her yaşta insanların sağlıklı yaşam sürdürebilmesini amaçlamaktadır. İyi bir sağlık hizmeti ve hastalıklara erişim sağlayarak yaşam kalitesini artırmayı hedeflemektedir.
4	Nitelikli Eğitim	Herkesin eğitim hakkına erişimini amaçlamaktadır. Eğitimin kalitesini yükselterek eşitlikçi ve nitelikli eğitim fırsatları sunmayı hedeflemektedir.
5	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Cinsiyet eşitsizliğini sona erdirmeyi amaçlamaktadır. Kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir.

6	Temiz Su ve Sıhhi koşullar	Temiz suya erişimi artırmayı ve hijyenik koşulların iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Sağlıklı yaşam için temiz su kaynaklarının korunmasını hedeflemektedir.
7	Erişilebilir ve Temiz Enerji	Sürdürülebilir enerji kaynaklarını teşvik ederek temiz enerjiye erişimi artırmayı amaçlamaktadır. Fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmayı hedeflemektedir.
8	İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	Herkesin adil, güvenceli ve insan onuruna yakışır işlere erişimini amaçlamaktadır. Sosyal koruma önlemleriyle ekonomik büyümeyi sürdürülebilir kılmayı hedeflemektedir.
9	Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Sürdürülebilir sanayileşmeyi teşvik ederek altyapı ve yenilikçiliği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ekonomik büyümeyi desteklerken çevresel etkileri en aza indirmeyi hedeflemektedir.
10	Eşitsizliklerin Azaltılması	Gelir, cinsiyet, engellilik gibi alanlarda eşitsizlikleri azaltmayı amaçlamaktadır. Herkesin eşit fırsatlara ve kaynaklara erişimi olmasını hedeflemektedir.
11	Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları	Şehirlerin sürdürülebilirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Planlı kentleşme, çevresel etkilerin azaltılması ve yaşanabilir şehirler oluşturmayı hedeflemektedir.
12	Sorumlu Tüketim ve Üretim	Sürdürülebilir üretim yöntemleri ve tüketim alışkanlıklarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Kaynakların verimli kullanımını desteklemektedir.
13	İklim Eylemi	İklim değişikliği ile mücadeleyi amaçlamaktadır. Sera gazı emisyonlarını azaltmayı, adaptasyon önlemleri almayı ve iklim dostu politikaları desteklemeyi hedeflemektedir.
14	Sudaki Yaşam	Denizler, göller ve diğer su kaynaklarının korunmasını amaçlamaktadır. Suyun sürdürülebilir yönetimi ve su ekosistemlerinin korunmasını hedeflemektedir.
15	Karasal Yaşam	Karasal ekosistemlerin korunmasını amaçlamaktadır. Ormanlar, çöller, dağlar gibi alanların sürdürülebilir şekilde yönetilmesini hedeflemektedir.
16	Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	Barış, adalet ve şeffaf kurumların oluşturulmasını amaçlamaktadır. Yolsuzluğu azaltmayı, adil ve kapsayıcı toplumları desteklemeyi hedeflemektedir.
17	Hedefler İçin Ortaklık	Küresel iş birliği ve ortaklığı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Finansman, teknoloji transferi ve kapasite geliştirmeyi desteklemektedir.

Kaynak: (BM, 2023)

BM tarafından Türkiye'ye yukarıda ifade edilen 17 amaç için belli miktarda para ayrılmaktadır. Yıllara sair olarak ayrılan para miktarları farklılık göstermektedir. Her yıl için Türkiye'ye ayrılan toplam para ve çalışmanın odak noktasında yer alan 5'inci madde "Cinsiyet Eşitliği"ne ayrılan para Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: BM tarafından Türkiye'ye toplam ve 5'inci madde kapsamında tahsis edilen miktarlar

Yıl	Toplam Miktar (Milyon Dolar)	5'inci Madde Kapsamındaki Miktar	Yüzde (%)
2021	364,8	27,2	7,5
2022	347,8	38,8	11,2
2023 (Ağustos)	66,8	3,4	5,1
2024 (Planlanan)	12,4	2,4	19,4
2025 (Planlanan)	71,7	71,7	100

Kaynak: (BM Türkiye, 2023)

Bu miktarların büyük bir kısmı çeşitli bağışçılar tarafından verilmektedir (288.5 Milyon Dolar). Bu paranın en büyük miktarının nitelikli eğitimde, ikinci büyük miktarının ise toplumsal cinsiyet eşitliğinde kullanılmak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığına verildiği ifade edilmektedir (Birleşmiş Milletler, 2023). Türkiye Cumhuriyeti de BM'in yapmış olduğu bu desteğe 34.5 Milyon Dolar (Toplamda) katkı sağlamaktadır. Ancak ülkemiz tarafından verilen bu katkının çok düşük bir kısmının (2021-2023) 5'inci madde kapsamına ayrıldığı görülmektedir (Tablo 2).

Türkiye’de cinsiyet eşitliği

Eylem planında eğitim, sağlık, ekonomi, medya ve karar alma mekanizmalarına katılım başlıkları bulunmaktadır. "Kadının Güçlenmesi Eylem Planı 2018-2023", Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından cinsiyet eşitliğini desteklemek ve kadınların toplumsal, ekonomik ve siyasi alanlarda güçlenmelerini sağlamak amacıyla hazırlanan bir strateji belgesidir. Bu eylem planı, Türkiye’de kadınların daha etkin ve eşit katılımını teşvik etmek, cinsiyet temelli şiddeti azaltmak, ekonomik bağımsızlıklarını artırmak ve kadın-erkek eşitsizliğini gidermek gibi amaçları içermektedir. Türkiye’nin Kadının Güçlenmesi Eylem Planı, kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konularında çeşitli kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde hazırlanmıştır. Planın amacı, kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi hayatta daha fazla yer almalarını teşvik etmek ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için çeşitli stratejiler geliştirmektir. Eylem planı, kadınların istihdam edilebilirliklerini artırmayı, iş hayatında liderlik rollerine yükselmelerini teşvik etmeyi, kadına yönelik şiddeti önlemeyi, eğitimde cinsiyet eşitsizliğini azaltmayı ve kadınların karar alma süreçlerine daha etkin katılımını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, eğitimden sağlığa, iş dünyasından siyasete kadar pek çok farklı alanda projeler ve politikalar öngörülmektedir. Türkiye’nin Kadının Güçlenmesi Eylem Planı, ülkenin toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki ilerlemesine katkı sağlamayı hedefleyen kapsamlı bir çerçevedir. Plan, cinsiyet temelli eşitsizlikleri ele alarak daha adil ve eşitlikçi bir toplumun oluşmasına yönelik önemli bir adım olarak kabul edilmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018).

İş birliği ve ortaklık ruhuyla oluşturulan bu amaçlar, tüm ülkelerin katılımını ve çabalarını gerektiren evrensel bir çağrıyla temsil etmektedirler. SKA, yoksulluğun sona erdirilmesi, sağlık hizmetlerine erişim, nitelikli eğitim, cinsiyet eşitliği, temiz su ve hijyen, temiz ve uygun enerji, iş ve ekonomik büyüme, dayanıklı altyapı, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehirler, sorumlu tüketim ve üretim, iklim eylemi, su altı yaşamı, kara ekosistemlerinin korunması, barış ve adalet, küresel iş birliği gibi farklı alanlardaki öncelikleri ele almaktadır. Bu amaçlar, sadece insan refahını değil, aynı zamanda toplumsal eşitliği ve gezegenin sürdürülebilirliğini merkeze alan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Temel amacı, herkes için daha iyi bir geleceği inşa etmek olan SKA, küresel düzeyde iş birliğini, liderliği ve yenilikçiliği teşvik ederek, dünya genelinde daha adil, sağlıklı ve sürdürülebilir bir geleceği desteklemeyi hedeflemektedir (Rasoolimanesh vd., 2020: 4).

BM SKA’nın beşincisi, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkindir. Nitekim işgücünde cinsiyet eşitliğinin sağlanması hem toplumsal hem de ekonomik açıdan ülkelerin gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda 2030’a kadar ulaşılması öngörülen alt stratejik amaçlar kadına yönelik şiddeti ve eğitimde, sağlıkta, istihdamda, siyasette ve diğer alanlarda ayrımcılığı ortadan kaldırmayı taahhüt etmektedir. Söz konusu SKA’larından beş numaralı amaç ile toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek hedeflenmektedir. Bu hedefe ilişkin istihdam, ekonomik haklar ve işgücüne katılım ile ilgili olanlar şunlardır (Birleşmiş Milletler, 2023):

5.a Kadınların ekonomik kaynaklara ulaşma, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerlerinde kontrol kurabilme, finansal hizmetler, miras ve doğal kaynaklara erişimleri gibi konularda ulusal yasalara uygun olarak eşit haklara sahip olmaları için reformlar yapılması,

5.b. Kadınların güçlenmelerinin ilerletilmesi için özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere etkinleştirme teknolojisinin kullanımının geliştirilmesi,

5.c. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi ve kadınların ve kız çocukların her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politikaların ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesi ve güçlendirilmesidir.

Bu kapsamda işgücünde cinsiyet eşitliğinin sağlanması, toplumsal, ekonomik ve kültürel açılardan büyük bir öneme sahiptir. Bu ilke, ilk olarak toplumsal adaletin ve insan haklarının temel bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Kadınların ve erkeklerin eşit haklara, fırsatlara ve ücretlere sahip olma ilkesi, her bireyin iş dünyasında adil bir şekilde değerlendirilmesi ve potansiyelini gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu, cinsiyete dayalı ayrımcılığın ve eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını amaçlayarak daha adil ve eşitlikçi bir toplumun inşası anlamına gelmektedir. İşgücünde cinsiyet eşitliği, ekonomik açıdan da büyük bir etki yaratmaktadır. Kadınların işgücüne daha fazla katılımı, ekonomik büyümeyi destekler ve işgücü piyasasının verimliliğini artırabilmektedir. Bu eşitlik, kadınların yeteneklerini ve

becerilerini ekonomiye daha etkin bir şekilde sunmalarına olanak sağlamakta ve iş dünyasının daha rekabetçi ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını teşvik etmektedir. Aynı zamanda, cinsiyet eşitliği iş yerlerinde çeşitliliği artırarak yaratıcılığı ve yenilikçiliği desteklemektedir. Farklı cinsiyetlerden gelen bireylerin farklı deneyimleri ve bakış açıları, daha etkili çözümler ve daha inovatif yaklaşımların geliştirilmesine olanak sağlayabilmektedir. Bu da iş dünyasının dönüşümünü ve büyümesini desteklemektedir (Özdemir, Yalman ve Bayrakdar, 2012: 115). İşgücünde cinsiyet eşitliği aynı zamanda toplumsal normları dönüştürmekte ve geleneksel cinsiyet rollerine meydan okuma potansiyelini ortaya çıkartmaktadır. Kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmesi, erkeklerin aile içinde daha aktif rol alması gibi gelişmeler, toplumun cinsiyetle ilgili stereotiplerini sorgulamasına ve değiştirmesine yardımcı olabilmektedir. Son olarak, işgücünde cinsiyet eşitliği sürdürülebilir kalkınmanın temel bir bileşenidir. Kadınların ekonomik, sosyal ve çevresel karar alma süreçlerine etkin katılımı, daha adil ve sürdürülebilir toplumların oluşmasını desteklemektedir. Ayrıca, kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, ailelerin ve toplulukların refahını arttırmaktadır (Sorkunlu, 2019: 26). Tüm bu nedenlerle, işgücünde cinsiyet eşitliği sağlamak hem toplumsal adaleti güçlendirirken hem de daha adil, sürdürülebilir ve çeşitliliği teşvik eden bir geleceğin temellerini atmada kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye, 25 Eylül 2015 tarihinde Dışişleri Bakanının katılımı ile BM'nin öncülük ettiği önemli bir adım atmış ve SKA'nı resmi olarak benimsemiştir. Ancak bu tarihsel karar sadece kalkınma ve sürdürülebilirlik konularında değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği açısından da büyük bir taahhüdü yansıtmaktadır. Türkiye'nin bu adımı, ulusal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın haklarına verilen önemi vurgulamakta, aynı zamanda küresel düzeyde daha adil, eşitlikçi ve sürdürülebilir bir dünya hedefine olan bağlılığını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilirken, Türkiye'nin SKA'nı benimsemesi, bu alandaki ulusal ve uluslararası taahhütlerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu kabul ile Türkiye, hem kendi vatandaşlarının yaşam kalitesini artırmayı hem de toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde uluslararası dayanışma ve iş birliğiyle küresel sorunlara çözüm bulmayı taahhüt etmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

Benzer şekilde, TÜİK tarafından hazırlanan İşgücü İstatistikleri, Haziran 2023 ayı sonuçları da kadınlar aleyhine olan bu durumu gözler önüne sermektedir. Buna göre kadınların istihdam oranı % 30,8 iken erkeklerde % 65,2 ve kadınların işgücüne katılım oranı % 35,5 iken erkeklerde % 70,7'dir (TÜİK, 2023). Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3: Cinsiyete göre seçilmiş göstergeler

GÖSTERGE	KADIN	ERKEK
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	33.030.000	32.370.000
İşgücü	11.734.000	22.894.000
İstihdam	10.182.000	21.110.000
İşgücüne katılım oranı (%)	35,5	70,7
İstihdam oranı (%)	30,8	65,2

Kaynak: (TÜİK, 2023)

Bununla birlikte, 2021 yılında yapılan Türkiye Aile yapısı araştırması sonuçlarına göre, kadınların çalışması ile ilgili bireylerin algıları incelendiğinde mevcut durumun hedeflenenden farklı olduğu görülmektedir. Çalışma bulgularına göre kadının çalışması ve sosyal hayata katkı sağlamasının değerli olduğunu düşünenlerin oranı kadınlarda %85,6, erkeklerde ise %79,5'tir. Bununla birlikte, kadınların asli görevi çocuk bakımı ve ev işleridir diyenlerin oranı (erkeklerde %40,2 ve kadınlarda %31,5) ile sadece eğitilmiş kadınların çalışması gerektiğini düşünenlerin oranı (erkeklerde %8,8 ve kadınlarda %7,8) veya kadının çalışması geleneklerimize aykırıdır diyenlerin oranı (erkeklerde %16,8 ve

kadınlarda %11,2) olarak bulunmuş olması iş hayatında cinsiyet eşitliğinin sağlanması bakımından oldukça düşündürücüdür. Özellikle bu konudaki olumsuz algıların eğitim vb. ile iyileştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir (TÜİK, 2022). Çalışmada elde edilen diğer bulgular Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete göre kadının çalışması ile ilgili algılar

Erkek (%)	Algılar	Kadın (%)
35,7	Sağlıklı bir aile hayatı için kadının düzenli bir işi olmalıdır	50,4
8,8	Sadece eğitilmiş kadınlar çalışmalıdır.	7,8
41,7	Çalışma ortamı kadınlar için yeterince güvenli değildir.	37,3
56,0	Aile geçimi için zorunlu değilse kadınlar çalışmamalıdır.	44,0
16,8	Kadının çalışması geleneklerimize aykırıdır.	11,2
66,0	Çalışan kadınlar da çocuklarına gerekli ilgiyi gösterir.	73,5
75,5	Kadınların çalışması için iş ortamı mahremiyete uygun olmalıdır	71,4
79,5	Kadının çalışması ve sosyal hayata uyum sağlaması değerlidir	85,6
40,2	Kadının asli bakımı çocuk bakımı ve ev işleridir.	31,5
32,3	Çalışan kadınlar evle ilgili sorumluluklarını ihmal eder.	23,1

Kaynak: (TÜİK, 2022)

Türkiye'deki cam tavan sendromunun çeşitli faktörler ile ilişkisinin ele alındığı TÜİK İstatistiklerle Kadın raporlarına göre son üç yılda kadınların sosyal ve ekonomik konumunda önemli değişiklikler gözlenmektedir. Bu değişiklikler, kadınların üst düzey pozisyonlarda temsil oranlarında kaydedilen artışla, cam tavan sendromunun yavaşça aşıldığına işaret edebilmektedir. Özellikle kadın büyükelçi sayısındaki artış ve kadın milletvekili oranındaki yükselme, kadınların karar alma süreçlerinde daha etkin bir role sahip olduklarını göstermektedir. Ancak, hala istihdam oranları arasındaki cinsiyet dengesizliği, cam tavanın tam anlamıyla kırılmadığını ve kadınların iş gücüne katılımında önemli engellerle karşılaştığını vurgulamaktadır (TÜİK, 2023).

Yöntem

Bu araştırma, nitel bir fenomenolojik çalışma olarak tasarlanmıştır. Fenomenolojik yaklaşım, bireylerin bir fenomeni nasıl deneyimlediğini, algıladığını ve bu deneyimlerin nasıl anlam taşıdığını anlamak için kullanılmaktadır (Cresswell, 2012). Araştırmada içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizi, iletişim materyallerini inceleyerek, nitel veriyi anlamlı kavramlara ve ilişkilere dönüştürmeyi amaçlayan bir yöntem olarak tanımlanabilmektedir (Öğülmüş, 2019). Bu yöntem, belirlenen kodların 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planı'ndaki faaliyetlerle ilişkisini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, araştırma, BM SKA çerçevesinde ele alınan hedefleri temel almaktadır. Araştırmanın kodlaması, araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kodlama sonrasında, cinsiyet eşitliği konusunda uzmanlaşmış diğer akademisyenler tarafından da doğrulama yapılmıştır.

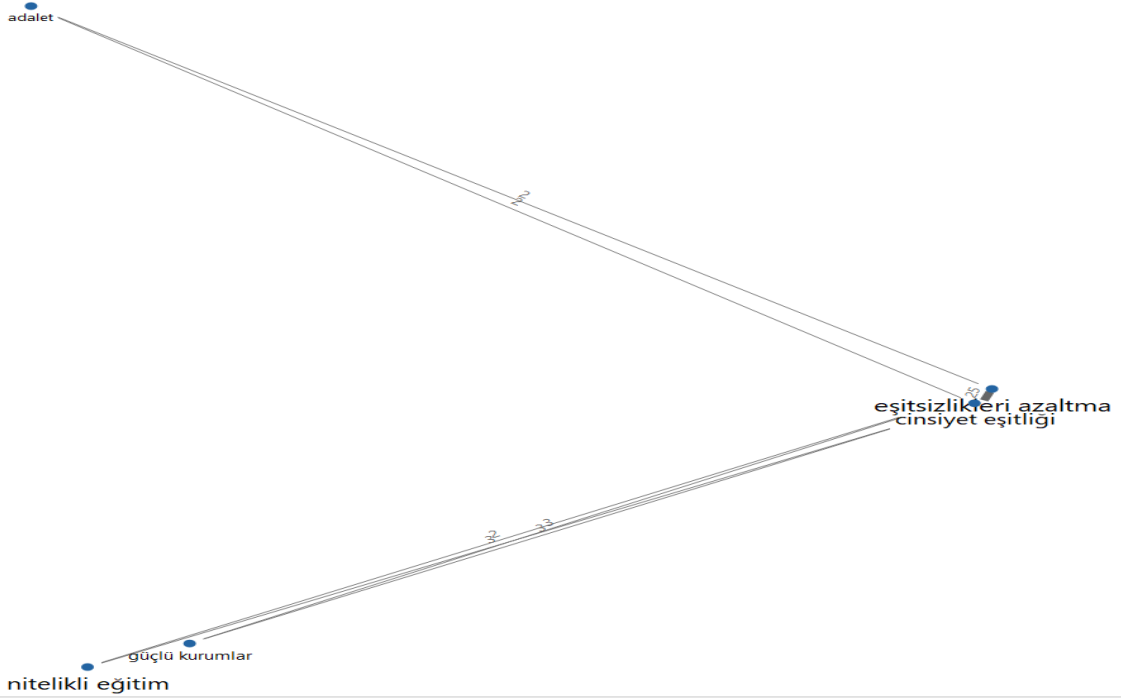
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları, özel sektör ve diğer ilgili kuruluşların katkılarıyla hazırlanan 'Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)' kadının güçlenmesine yönelik çalışmaları içermektedir. Bu belge beş temel politika alanına, yani eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya alanlarına odaklanarak, 2018-2023 yıllarını kapsayan bir yol haritası sunmaktadır. Bu alanlar içinde mevcut durum, temel amaçlar, hedefler, stratejiler ve faaliyetler belirtilmiştir. Belgede 5 temel amaç, 21 hedef, 21 strateji ve 126 faaliyet yer almaktadır. Belgede beş temel politika alanına yönelik olarak aşağıdaki başlıklar yer almaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018):

Eğitim: Kadınların eğitimine erişimi ve kalitesini artırmayı hedeflemektedir.

Sağlık: Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi ve sağlık bilincini artırmayı amaçlamaktadır.

Ekonomi: Kadınların ekonomik katılımını teşvik etmeyi ve iş fırsatlarını geliştirmeyi hedeflemektedir.

Şekil 2: Kod kesişimleri

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Kod haritasına göre kodların eşitsizlikleri azaltma ve cinsiyet eşitliği temalarında birleştiği görülmektedir. Ayrıca barış, ekonomik büyüme, sürdürülebilir şehir-topluluk, insana yakışır iş kodlarında tema bulunmamaktadır. Tüm kodların birbirleriyle olan ilişkilerini görmek için Şekil 3'te belirtilen kod ilişkileri matrisinden yararlanılmıştır.

Şekil 3: Kod ilişkileri matrisi

Kod Sistemi	nitelikli eğitim	güçlü kurumlar	adalet	barış	sürdürülebilir şehir-topluluk	eşitsizlikleri azaltma	ekonomik büyüme	insana yakışır iş	cinsiyet eşitliği
nitelikli eğitim									
güçlü kurumlar									
adalet									
barış									
sürdürülebilir şehir-topluluk									
eşitsizlikleri azaltma									
ekonomik büyüme									
insana yakışır iş									
cinsiyet eşitliği									

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Şekil 3'te verilen kod ilişkilerine göre cinsiyet eşitliği ile eşitsizlikleri azaltma ve güçlü kurumlar arasında, eşitsizlikleri azaltma ile güçlü kurumlar ve cinsiyet eşitliği arasında, güçlü kurumlar ile eşitsizlikleri azaltma ve cinsiyet eşitliği arasında ilişkinin yoğun olduğu söylenebilmektedir. Sürdürülebilir şehir-topluluk, ekonomik büyüme, insana yakışır iş ve barış kodları ile diğer kodlar arasında ilişki bulunmamıştır. Eylem Planında yer alan başlıkların kodlarla ilişkisi aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 4: Kod ilişkileri matrisi

Kod Sistemi	eğitim	ekonomi	karar alma	medya	sağlık	TOPLAM
nitelikli eğitim	■	■	■	■		4
güçlü kurumlar	■	■			■	3
adalet		■				1
barış	■					1
sürdürülebilir şehir-topluluk	■					1
eşitsizlikleri azaltma	■	■	■		■	4
ekonomik büyüme						0
insana yakışır iş						0
cinsiyet eşitliği	■	■	■		■	4
Σ TOPLAM	6	5	3	1	3	18

Kaynak: (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Şekil 4'te verilen kod ilişkileri matrisine göre kodlar en çok eğitim, en az medya boyutunda yer almaktadır. Nitelikli eğitim, eşitsizlikleri azaltma ve cinsiyet eşitliği ve güçlü kurumlar kodları faaliyetlerde daha fazla yer almaktadır. Nitelikli eğitim kodunun eğitim, ekonomi, karar alma ve medya başlıkları ile eşitsizlikleri azaltma kodunun eğitim, ekonomi, karar alma ve sağlık başlıkları ile cinsiyet eşitliği kodunun eğitim, ekonomi, karar alma ve sağlık başlıkları ile güçlü kurumlar kodunun eğitim, ekonomi ve sağlık başlıkları ile ilişkilidir. Ayrıca sırasıyla eğitim (6), ekonomi (5), karar alma (3), sağlık (3) ve medya (1) başlıklarına rastlanmaktadır.

Nitelikli eğitim kodunun eylem planının eğitim, ekonomi, karar alma ve medya başlıkları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi, ilk, orta ve yüksek öğretim programlarında, aile eğitimlerinde, Kuran kursları ile hutbe ve vaazlarda kadın erkek eşitliği duyarlılığı sağlanması, bu konuda toplumsal eğitimin verilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyen kritik bir dönemdir. Kadının Güçlenmesi Eylem Planı, okul öncesi eğitimde cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedefleyerek, çocukların eşit şartlarda eğitim almasını desteklemektedir. Bu bağlamda, çocuklara cinsiyet eşitliği değerleri aktararak cinsiyet rollerine dair yanlış inançların erken yaşlarda engellenmesi amaçlanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları, cinsiyet duyarlı materyaller ve aktivitelerle donatılarak, çocukların toplumsal cinsiyet normlarını sorgulayıcı bir bakış açısıyla büyümeleri sağlanmaktadır. İlkokul ve ortaokul seviyelerinde, cinsiyet eşitsizliğini azaltma amacı doğrultusunda ders içerikleri gözden geçirilmekte ve cinsiyet duyarlı bir perspektif ile düzenlenmektedir. Matematikten fen bilimlerine, edebiyattan tarih derslerine kadar geniş bir yelpazede, kadın ve erkek katılımcıların eşit şekilde temsil edildiği, kadınların başarılarına vurgu yapıldığı ders materyalleri geliştirilmektedir. Ayrıca kız çocuklarının okula devamını teşvik etmek ve erken yaşta evlilikleri engellemek amacıyla bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmektedir. Yükseköğretimde, kadınların BTMM [Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik- (İngilizcesi STEM)] alanlarına erişimi artırma çabaları büyük önem taşımaktadır. Bu alanlarda cinsiyet eşitsizliği, erkeklerin daha fazla temsil edilmekte ve liderlik pozisyonlarına yükseldiği bir durum olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu nedenle üniversiteler, öğrencilere yönelik kadın liderlik programları, mentorluk destekleri ve kadın bilim insanlarının rol model olduğu etkinlikler düzenlemektedir. Aynı zamanda mesleki eğitim programları, kadınların farklı sektörlerde kariyer yapma imkânlarını artırmayı hedefleyerek, cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yardımcı olmaktadır. Kuran kursları, hutbeler ve vaazlar gibi dini platformlar, toplumun değerlerini ve inançlarını şekillendiren önemli alanlardır. Bu nedenle, bu platformlarda kadın erkek eşitliği duyarlılığının sağlanması, cinsiyet eşitsizliğini azaltma çabalarının temel bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu tür dini platformlarda cinsiyet eşitsizliği duyarlılığı sağlanması, bilinçlenme ve farkındalık oluşturmanın yanı sıra toplumsal normların değişimine de katkı sağlamaktadır. Dini liderler, toplumda etkili kişiler olarak kabul edildiğinden, cinsiyet eşitsizliği ile mücadele için dini metinleri kullanmaları toplumsal dönüşümde önemli bir rol oynayabilmektedir. Aynı zamanda, kadınların dini platformlarda daha fazla söz sahibi olmaları teşvik edilerek, kadınların toplumsal alanlardaki görünürlüğü ve etkisi artırılabilir. Bu durum, toplumsal değişimin hızlanmasına ve kadın erkek eşitliği mücadelesinin daha etkin bir şekilde sürdürülmesine olanak

tanımaktadır. Dini öğretiler ve inançlar, birçok insanın hayatlarını yönlendiren temel faktörler olduğundan, cinsiyet eşitsizliği konusunda olumlu mesajlar vermek, inanç temelinde toplumsal farkındalığı artırabilmekte ve toplumsal değişimi destekleyebilmektedir. Okullarda, üniversitelerde ve kamuoyunda cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Seminerler, konferanslar, atölye çalışmaları ve etkinlikler, cinsiyet eşitsizliği hakkında daha fazla konuşmayı ve farkındalık oluşturmaya amaçlamaktadır. Bu tür etkinlikler, toplumsal normların değiştirilmesine yönelik önemli bir adım olarak kabul edilmektedir. Ayrıca göçmen, mevsimlik tarım işçisi, okuma-yazma bilmeyen, şiddet mağduru, engelli gibi dezavantajlı kadınlara yönelik mesleki, örgün ve yaygın eğitim programlarının artırılması büyük önem teşkil etmektedir. Dezavantajlı gruplar, cinsiyet eşitsizliği konusunda daha fazla zorlukla karşılaşabilmektedir. Göçmen kadınlar, okuma-yazma bilmeyen kadınlar, şiddet mağduru kadınlar ve engelli kadınlar gibi gruplar için özel eğitim programları oluşturularak ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları sağlanmalıdır. Bu programlar, bu kadınların özel ihtiyaçlarına göre düzenlenerek, eğitim ve mesleki gelişim alanlarında destek sağlanmasını amaçlamaktadır. Dezavantajlı grupların güçlenmesi, genel cinsiyet eşitliği hedeflerinin bir parçası olarak ele alınmaktadır. Eğitimde cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede toplumsal farkındalığı artırmak amacıyla çeşitli kampanyalar ve etkinlikler düzenlenmektedir. Göçmen, mevsimlik tarım işçisi, okuma-yazma bilmeyen ve şiddet mağduru kadınlara yönelik mesleki, örgün ve yaygın eğitim programlarının artırılmasının cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi konusundaki önemi oldukça büyük ve çok yönlüdür. Bu tür eğitim programlarının artırılmasının bazı önemli yönleri şunlar olabilmektedir:

- Eğitim fırsatlarının daha geniş bir kesime ulaştırılması ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi, kadınların potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu da onların yeteneklerini geliştirmelerini, özgüvenlerini artırmalarını ve bilgi düzeylerini yükseltmelerini sağlamaktadır. Eğitim, kadınların iş dünyasında daha etkin pozisyonlarda yer almalarını kolaylaştıran temel bir adımdır. Ekonomik katılımın teşvik edilmesi ise kadınların iş dünyasında daha fazla yer alarak kendi ekonomik bağımsızlıklarını güçlendirmelerini sağlamaktadır. Eğitimden aldıkları bilgi ve becerilerle kadınlar, çeşitli sektörlerde liderlik rollerini üstlenerek iş hayatına damgalarını vurabilmektedirler. Bu, kadınların hem kariyerlerini hem de ekonomik durumlarını daha iyi bir şekilde yönetmelerine yardımcı olmaktadır.
- Eğitim kadınların toplumsal yaşama daha aktif katılımını teşvik etmektedir. Dezavantajlı gruplardan olan kadınların, bu programlar aracılığıyla eğitim ve yetenek kazanmaları, iş dünyasına, toplumun karar alma süreçlerine ve topluluk aktivitelerine daha etkin bir şekilde dâhil olmalarını sağlamaktadır.
- Bununla birlikte, bu eğitim programları kadınların ekonomik bağımsızlıklarını artırmalarına yardımcı olmaktadır. Mesleki eğitimler sayesinde kadınlar, işgücü piyasasına daha donanımlı bir şekilde girebilmekte ve ekonomik olarak daha güçlü hale gelmektedirler. Özellikle okuma-yazma bilmeyen kadınlar için düzenlenen eğitimler, temel insan haklarına erişimlerini sağlayarak toplumsal yaşamda daha aktif olmalarını desteklemektedir. Bu eğitimler aynı zamanda sağlık hizmetlerinden yararlanma, bilgiye erişim ve kişisel gelişim gibi alanlarda da gelişmelerini sağlayabilmektedir. Bu programlar, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sıkışıp kalmadan kadınların yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Böylece kadınlar, sadece ev içi rollerle sınırlı kalmayarak daha geniş bir yelpazede kendilerini ifade edebilmekte ve potansiyellerini gerçekleştirebilmektedirler.
- Ayrıca, şiddet mağduru kadınlara yönelik düzenlenen eğitim programları, bu kadınların haklarını ve değerlerini öğrenmelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Eğitim, kadınların şiddete karşı direnç göstermelerini sağlayarak bu döngüden kurtulmalarını destekleyebileceği değerlendirilmektedir. Bu tür eğitim programları aynı zamanda toplumsal algının değiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Dezavantajlı gruplardan gelen kadınların başarılı olabileceğini göstererek toplumun genelinde cinsiyet eşitsizliği anlayışını değiştirebileceği düşünülmektedir.
- Medya, toplumun düşünce yapısını, inançları ve değerleri etkileyen önemli bir araçtır. Nitelikli eğitim, kadınların bilgi düzeyini artıran, özgüvenlerini güçlendiren ve becerilerini geliştiren bir temel unsurdur. Bu bağlamda, medya kadınların eğitimine nasıl katkı sağlayabileceğini ve bu konuda nasıl bir etki yaratabileceğini belirleyici bir rol oynamaktadır. Medya, pozitif cinsiyet rollerinin teşvik edilmesi ve cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi için güçlü bir platformdur. Nitelikli eğitim, kadınları toplumsal ve ekonomik açıdan daha güçlü kılar ve bu durum medya

aracılığıyla daha geniş kitlelere iletilmelidir. Medya, kadınların başarı hikâyelerini ve liderlik rollerini vurgulayarak, genç kızları ilham vererek ve onlara rol modeller sunabilmektedir. Aynı şekilde, medya eğitim fırsatlarına erişimdeki eşitsizlikleri ve bu konudaki çözüm önerilerini de gündeme getirerek farkındalık yaratabilmektedir. Ancak, medya aynı zamanda kadınları cinsiyetçi kalıplar içine hapsedme, objektifleştirme veya stereotipleme gibi olumsuz etkileri de taşıyabilmektedir. Bu nedenle, medya içeriklerinin cinsiyet eşitliği perspektifiyle üretilmesi ve sunulması konusunda gerekli önlemleri alınması bu hususta ayrıca önem taşımaktadır.

Cinsiyet eşitsizliğini azaltma ve cinsiyet eşitliği sağlama kodlarının eylem planındaki alt başlıklardan eğitim, ekonomi, karar alma ve sağlık başlıklarına yönelik bir odak taşıdığı açıkça görülmektedir. Özel sektör, eylem planında özel bir öneme sahiptir. Kadınların özel sektörde liderlik pozisyonlarına yükselmesini sağlamak için çeşitli stratejiler belirlenmiştir. Bu yaklaşım, kadınların iş dünyasında daha etkin ve etkili bir şekilde yer almalarını teşvik ederek cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik önemli bir adımdır. Kadınların liderlik ve yönetim rollerinde daha fazla temsil edilmesi hem iş dünyasının çeşitliliğini artırabilmekte hem de kadınların potansiyellerini tam olarak kullanmalarını sağlayabilmektedir. Ayrıca, kırsal bölgelerde ve tarım sektöründe çalışan kadınların güçlendirilmesi de eylem planının öncelikli hedeflerinden biridir. Bu kadınların tarımsal üretimde daha aktif bir rol üstlenmeleri ve gelir elde etmeleri için çeşitli eğitim programları, teknik destekler ve finansal kaynaklar sağlanması amaçlanmaktadır. Tarım sektörü, birçok ülkede temel bir geçim kaynağıdır ve kadınların bu alanda güçlenmesi hem ailelerin refahını artırabilir hem de toplumsal kalkınmaya katkı sağlayabilmektedir. Ev hizmetleri sektöründe çalışan kadınların güçlendirilmesi ve istihdam oranlarının artırılması da eylem planının bir parçasıdır. Bu sektörde çalışan kadınların karşılaştığı iş güvencesi, ücret eşitsizliği ve sosyal haklar gibi sorunların ele alınması amaçlanmaktadır. Bu kadınların ekonomik bağımsızlıklarının artırarak ve kendi işlerini kurmaları teşvik edilerek hem kadınların toplumsal konumunu güçlendirilmesi hem de ekonomik büyümeye katkı sağlayabilmesi açısından önemlidir. Tüm bu önlemler, cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması ve kadınların ekonomik, sosyal ve toplumsal hayatta daha aktif bir rol oynamaları yönündeki çabaları desteklemektedir. Eylem planındaki bu stratejiler, kadınların potansiyellerini gerçekleştirmelerine ve daha eşitlikçi bir toplumun inşasına katkı sağlayabilmektedir. Kadınların siyasi, toplumsal ve ekonomik karar alma mekanizmalarında eşit temsil edilmesi, demokratik ve çeşitliliği yansıtan kararların alınmasına katkı sağlamaktadır. Planın bu yönü, toplumsal cinsiyet normlarına dayalı kısıtlamaların kaldırılması ve kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmesini desteklemektedir. Sağlık alanında ise Eylem Planı, cinsiyet eşitliğini cinsel ve üreme sağlığına erişimde sağlamayı amaçlamaktadır. Planın hedefleri arasında cinsel sağlık haklarına saygı gösterilmesi, cinsiyet temelli şiddetin engellenmesi ve toplumsal cinsiyet normlarına dayalı sağlık hizmetlerinin tasarlanmaması bulunmaktadır. Böylece, sağlık hizmetlerine erişimdeki farklılıkların ortadan kaldırılması ve kadınların sağlık alanında güçlenmeleri sağlanmaktadır. Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı, ekonomide, karar alma süreçlerinde ve sağlıkta cinsiyet eşitliğini destekleyen önemli adımları içermesiyle, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda daha etkin bir rol oynamalarını ve cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasını hedeflemektedir.

Kodlardan biri olan güçlü kurumların eğitim, ekonomi ve sağlık alt başlıkları ile ilişkili oldukları görülmektedir. Eğitim, kadının güçlenmesinin en temel araçlarından biridir. Eğitim alanındaki güçlü kurumlar, kız çocuklarının ve genç kadınların eğitimine erişimini sağlayarak, onların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemektedir. Ayrıca bu güçlü yapılar, cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleştirilmesini ve cinsiyet duyarlı eğitim materyallerinin kullanımını üzerinde durmalıdırlar. Eğitim fırsatlarının eşit ve adil bir şekilde sunulması, kadınların bilgi ve beceri kazanmalarını, kariyer hedeflerine ulaşmalarını ve toplumsal rollerini daha etkin bir şekilde üstlenmelerini desteklemektedir. Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planı, eğitim kurumlarının cinsiyet duyarlı bir yaklaşımla yönetilmesini teşvik ederek, kadınların eğitimdeki yerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ekonomik güç, kadının toplumsal ve ekonomik statüsünü belirleyen önemli bir faktördür. Güçlü kurumlar, kadınların istihdam olanaklarını artırarak ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Eğitim ve iş gücü piyasasında cinsiyet eşitsizliği ile mücadele eden güçlü kurumlar, kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmesini teşvik etmekte, ücret eşitsizliğini azaltmakta ve işyerinde cinsiyet ayrımcılığını engellemektedir. Bu da kadınların ekonomik büyümeye katkı sağladıklarını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmalarını desteklemektedir. Sağlık alanındaki güçlü kurumlar ise kadının sağlık haklarına erişimini sağlayarak, cinsel ve üreme sağlığı konusunda eşitlik sağlamaktadır. Sağlık

hizmetlerinin cinsiyet temelli ayrımcılıktan arındırılması, kadınların sağlık hizmetlerine erişimindeki engelleri kaldırarak, sağlıklı yaşam sürmelerine ve potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarına olanak tanımaktadır. Eğitim, ekonomi ve sağlık alanlarındaki güçlü kurumların iş birliği, kadının güçlenmesini tüm yaşam alanlarında destekleyerek cinsiyet eşitsizliğini giderme yolunda önemli bir adım oluşturmaktadır.

Seçilen kodlardan biri olan adalet kodunun eylem planındaki ekonomi alt başlığı ile ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu kapsamda adalet ve ekonomi arasındaki ilişki, toplumsal kalkınmanın temel taşlarından birini oluşturan karmaşık bir dengeyi yansıtmaktadır. Öncelikle Türkiye'de kadına yönelik şiddet, özellikle aile içi ve toplumda ciddi bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olayları hala yüksek seviyelerde görülmekte ve kadınların güvenliği için tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kadınların sindirilerek sadece ev kadını olarak kalmalarına ve ekonomik olarak özgürlüklerine kavuşmalarına engel olmaktadır. Ekonomik alanda kadınların eşit katılımı ve fırsat eşitliği sağlanmadan, tam anlamıyla adil bir toplum oluşturulması mümkün değildir. Unsurlar arasındaki etkileşim, bir ülkenin sosyal ve ekonomik dengesini etkiler ve buna bağlı olarak toplumsal ilerlemenin yönünü belirlemektedir. Kadınların iş gücüne etkin şekilde katılması, ekonomik büyüme potansiyelini artırabilmekte ve işgücü piyasalarını zenginleştirebilmektedir. Kadınların yetenekleri, bilgileri ve deneyimleri, ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesine ve yenilikçiliğe olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Ancak, cinsiyet eşitsizliği ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilmektedir. Kadınların işgücünden dışlanması veya sınırlı iş fırsatlarına erişimi, bir ülkenin ekonomik potansiyelini eksik bırakabilmekte ve sürdürülebilir kalkınmayı zorlaştırabilmektedir. Eğitim ve iş fırsatlarına eşit erişimin sağlanması, kadınların ekonomik bağımsızlığını artırarak toplumsal dengenin olumlu yönde değişmesine yardımcı olabilmektedir. Nitelikli eğitim, kadınların potansiyellerini gerçekleştirmelerini sağlamak ve bu da iş dünyasında daha etkin roller üstlenmelerine imkân tanımaktadır. Bu durum hem bireysel kadınların yaşamlarını zenginleştirirken hem de toplumun genel refahını artırırken ekonomik sürdürülebilirliğe katkıda bulunabilmektedir. Adalet ve ekonomik eşitlik arasındaki sıkı bağ, cinsiyet eşitsizliğine karşı yapılan mücadelenin çok boyutlu bir yaklaşım gerektirdiğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlandığında, kadınlar eşit haklara sahip olmakta, potansiyellerini gerçekleştirmekte ve toplumsal katılım artmaktadır. Bu da ekonomik büyümeyi teşvik ederken, daha adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir toplumun inşasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, cinsiyet eşitliği çabalarının toplumsal ve ekonomik kalkınma hedefleriyle birleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sonuç ve öneriler

Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılını kutladığı bu özel dönemde, cinsiyet eşitliği alanındaki küresel eylemlerin ulusal düzeyde nasıl ele alındığını araştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye, 25 Eylül 2015 tarihinde Dışişleri Bakanının katılımıyla BM'nin liderliğinde önemli bir adım atmış ve SKA'nı resmi olarak benimsemiştir. Ancak, bu tarihsel anlaşma sadece kalkınma ve sürdürülebilirlikle sınırlı değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda da büyük bir taahhüdü içermektedir. Türkiye'nin bu adımı, hem ulusal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadın haklarına verilen önemi vurgulamakta, hem de küresel çapta daha adil, eşitlikçi ve sürdürülebilir bir dünya hedefine olan bağlılığını açıkça ortaya koymaktadır.

BM SKA'nın 5'inci maddesi olan "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ülkelerdeki cinsiyet eşitsizliğini sona erdirmeyi amaçlayarak kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu bir toplum oluşturmayı hedeflemektedir. Bu konudaki faaliyetler kapsamında Türkiye Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinatörlüğünde kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, meslek kuruluşlarının, özel sektörün ve ilgili diğer kuruluşların kadınların güçlenmesine yönelik yapacakları çalışmaları içeren Türkiye'nin Kadının Güçlenmesi Eylem Planı 2018-2023'ü hazırlamıştır. Bu bağlamda, BM SKA ve Türkiye'nin Kadının Güçlenmesi Eylem Planı 2018-2023 gibi önemli inisiyatifler çalışmanın merkezine yerleştirilmiştir. Bu iki perspektif, Türkiye'nin cinsiyet eşitliği konusundaki yerel yaklaşımını anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Çalışma nitel bir olgubilim araştırması olarak yapılandırılmış ve BM SKA çerçevesinde ele alınan amaçlar kapsamında yazar tarafından oluşturulan kodların 2018-2023 Kadının Güçlenmesi Eylem Planında geçen faaliyetlerden hangileri ile birlikte ele alındıklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitelikli eğitim, cinsiyet eşitliği, eşitsizlikleri azaltma, güçlü kurumlar ve

adalet kodlarının diğer kodlara göre eylem planında geçen faaliyetler ile daha fazla ilişkili oldukları tespit edilmiştir.

Nitelikli eğitim kodunun eğitim, ekonomi, karar alma ve medya başlıkları ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca medya ile ilişkili olan tek kodun eğitim olması da dikkat çekici bir konudur. Bu kapsamda tüm kadınlarımızın eşit ve nitelikli eğitim şartlarına sahip olması önem taşımaktadır. Böylelikle tüm kadınlar ekonomiye buldukları katkının artması sağlanması ile birlikte aldıkları nitelikli eğitim sayesinde özel sektör olsun devlet sektörü olsun tüm alanlarda karar mekanizmalarına katılmalarının sağlayacağı bakış açıları ve öncelikleriyle karar mekanizmalarına zengin bir çeşitlilik getirerek daha kapsayıcı ve bütüncül çözümler üretmeyi desteklemesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, toplumsal cinsiyet normlarının değişmesine ve kadınların güçlenmesine katkı sağlayarak toplumsal dönüşümü desteklemesi, lider kadınların genç kızlara ve kız çocuklarına ilham olarak onları bu yolda teşvik etmesi gibi birçok avantaj sağlayacaktır. Ülkemiz kadınlarının nitelikli eğitime ulaşması için gerekli önemin gösterilmesi, aile baskısı, ekonomik nedenlerle okula gitmeyen veya gönderilmeyen kız çocuklarımızın devlet teşviği ile eğitime gönderilmesi, özellikle liseden sonra evlendirilmeye zorlanan kızlarımızın yüksek öğrenime devam etmelerinin sağlanması ve ayrıca eğitim kurumlarındaki kalitenin artırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Kuran kursları, hutbeler ve vaazlar gibi dini platformlarda cinsiyet eşitsizliği ile mücadele için dini metinlerin kullanılmasının da ayrıca çözüm olabileceği düşünülmektedir. Özellikle devletin elindeki en büyük güçlerden biri olan medya ile bu konuda eğitici ve bilgilendirici programlar hazırlayarak aileleri bilgilendirmesinin ve toplumun bu konudaki farkındalık seviyesini artırmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Cinsiyet eşitsizliğini azaltma ve cinsiyet eşitliği sağlama kodlarının eylem planındaki alt başlıklardan eğitim, ekonomi, karar alma ve sağlık ilişkilendirilmektedir. Bu hususta, kadınların iş güvencesi, ücret eşitsizliği ve sosyal haklar konusunda desteklenmesinin, ekonomik bağımsızlıklarının artması ve kendi işlerini kurmaları teşvik edilmeleri (hibe para imkânı) sağlanmasının, işletmelerde ve devlet kurumlarında kadınların daha iyi temsil edilmesi kapsamında yazılı prosedür ve politikalar oluşturularak temsil konusunda kotalar konulmasının, mecliste kadınlarımızın daha çok temsil edilmesi kapsamında kadın millet vekili sayısının artmasının veya partilerin kadın milletvekili adayı listelerine belli kota getirilmesinin, cinsel sağlık haklarına saygı gösterilmesi, cinsiyet temelli şiddetin engellenmesi ve toplumsal cinsiyet normlarına dayalı sağlık hizmetlerinin tasarlanmaması sağlanarak sağlık hizmetlerine erişimdeki farklılıkların ortadan kaldırılmasının uygun bir yol olacağı değerlendirilmektedir.

Kodlardan biri olan güçlü kurumların eğitim, ekonomi ve sağlık başlıkları ile ilişkilidir. Bu açıdan cinsiyet eşitliği perspektifinin topluma yerleştirilmesini ve cinsiyet duyarlı eğitim materyallerinin kullanımını üzerinde durulmasının, eşit ve adil eğitim fırsatları sunulmasının, işletme ve kurumların cinsiyet eşitsizliği ile mücadeleye destek vermesinin, ücret eşitsizliği ve işyerinde cinsiyet ayrımcılığını engellemeye yönelik kültür, faaliyet ve politikalar geliştirmelerinin, sağlık alanında cinsel ve üreme sağlığı konusu ile birlikte sağlıklı yaşam sürmelerine ve potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarına imkân tanınmasının bu kapsamda uygun bir hal tarzı olduğu değerlendirilmektedir.

Seçilen kodlardan biri olan adalet kodunun eylem planındaki ekonomi alt başlığı ile ilişkisi bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddetlerin engellenmesi kapsamında caydırıcı ve önleyici cezaların getirilmesinin, çalışmak isteyen kadınlara iş imkânları yaratılmasının, belirli sebeplerle işgücünden dışlanan veya iş fırsatlarına sınırlı erişimi olan kadınlara yardım edilmesi, zorunlu eğitimin ön lisans seviyesine yükseltilmesinin, cinsiyet eşitliği konusundaki kanun ve prosedürlerin daha açık, kapsamlı ve kapsayıcı bir biçimde tekrar ele alınmasının, çocuklu, engelli vb. kadınların iş gücüne kazandırılması için gerekli önlemlerin alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Gelecek araştırmalarda araştırmacıların özellikle nitelikli eğitim ekonomi, karar alma ve medya ile ilişkisine, cinsiyet eşitsizliğini azaltma ve cinsiyet eşitliği sağlamanın eğitim, ekonomi, karar alma ve sağlık ile olan ilişkisine, güçlü kurumların eğitim, ekonomi ve sağlık ile olan ilişkisine ve adalet-ekonomi arasındaki ilişkiye yoğunlaşmalarının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2018), *Kadının güçlenmesi eylem planı 2018-2023*, 18.08.2023 tarihinde <https://www.aile.gov.tr/media/30755/kadinin-gueclenmesi-eylem-planı-2018-2023-1.docx> adresinden erişildi.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1–9.
- Balkır, Z. G. (2012). Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *Tübakkom*, 1, 68-94.
- Davidson, M. J., & Burke, R. J. (2016). Women in management worldwide: Progress and prospects—an overview. *Women in management worldwide*, 19-36.
- Demirel, S., 2007. Toplumsal cinsiyet. L. Taşkın, (Ed.), *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği* (8. baskı) içinde (s. 29–34). Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık.
- Bal, M. D. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Dereli, A. B. (2023). MAXQDA: Yaratıcı veri analizi üzerine notlar. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 13 (1), 149-152. DOI: 10.53495/e-kiad.1319405.
- Birleşmiş Milletler, (2023). *Sustainability development goals*, United Nations development programme. 21.08.2023 tarihinde <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler Türkiye (2023), *Türkiye sürdürülebilir kalkınma amaçları*, 21.08.2023 tarihinde <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> adresinden erişildi.
- Cresswell, J. (2012). *Educational research*. Boston: Pearson.
- Durgun, C. ve Oğuz G. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında Brics & G7 ülkelerinin karşılaştırmalı analizi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), - . DOI: 10.18221/bujss.288737.
- Durmaz, Ş. (2016). İş gücü piyasasında kadınlar ve karşılaştıkları engeller. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 37-60.
- Dünya Ekonomik Forumu (2017) *Küresel cinsiyet eşitliği uçurumu raporu*, The global gender gap report 2017 20.08.2023 tarihinde https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf adresinden erişildi.
- Floro, M. S., & Meurs, M. (2009). Gender equality at the heart of decent work. In *International Labour Conference*. Geneva: *International Labour Organisation*. 21.08.2023 tarihinde https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_105119.pdf adresinden erişildi.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarla sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3 (3) , 196-215.
- Gürlük, S. (2010). Sürdürülebilir kalkınma gelişmekte olan ülkelerde uygulanabilir mi? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 85-99.
- Kalkınma Bakanlığı (2017), *Sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında Türkiye'nin mevcut durum analizi projesi, ana rapor* 17.08.2023 tarihinde http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/753_1.pdf adresinden erişildi.
- Karabıyık, İ. (2012). Türkiye’de çalışma hayatında kadın istihdamı. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, XXXII(I), 231-260.
- Klein, S. S., Kramarae, C. ve Richardson, B. (2007). Examining the achievement of gender equity and through education. In S. S. Klein (Ed.). *Handbook for achieving gender equity through education* (pp.1-13). Manwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Öğülmüş, S. (2019). İçerik çözümlemesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 24 (1), 213-228.
- Özdemir, Z., Yalman, İ. N. ve Bayrakdar, S. (2012). Kadın istihdamı ve ekonomik kalkınma: Geçiş ekonomileri örneği. *International Conference on Eurasian Economies*, 11-13 October, Almaty – Kazakhstan.
- Rasoolimanesh S. M., Ramakrishna S., Hall C. M., Esfandiar K. ve Seyfi S. (2023) A systematics coping review of sustainable tourism indicators in relation to the sustainable development goals, *Journal of Sustainable Tourism*, 31:7, 1497-1517, DOI: 10.1080/09669582.2020.1775621
- Sorkunlu F. (2019), *Sürdürülebilir gelişme açısından kadınların işgücüne katılımının önemi: Edirne ili örneği*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

TÜİK (2022) *Türkiye aile yapısı araştırması, 2021*, Sayı:45813, 22.08.2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813> adresinden erişildi.

TÜİK, (2023). *İşgücü istatistikleri Nisan 2023*, Türkiye İstatistik Kurumu. 22.08.2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Nisan-2023> adresinden erişildi.

Yılmaz, M. Ve Zoğal, Y. (2015) “Kadının işgücüne katılımının tarihsel gelişimi ve kadın istihdamını etkileyen faktörler: Türkiye ve Avrupa örneği”, *EconWorld 2015*, 1-25.

Etik kurul onayı

Herhangi bir insane ve hayvan araştırması içermemesi sebebi ile bu araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.